

**Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»
Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра загальної та диференціальної психології**

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: ТЕОРІЯ, ДОСВІД, ПРАКТИКА»

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ
Всеукраїнської науково-практичної конференції
24-25 квітня 2025 року**

Одеса

2025

УДК 159.9: 37.015.3

А 43

Друкується за ухвалою Вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол № 16 від 29.05.2025 року)

А 43 Актуальні проблеми сучасної психології: теорія, досвід, практика / Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 24-25 квітня 2025 року) / за ред. М.Й.Казанжи. Одеса: Університет Ушинського, 2025. 718 с.

Редакційна колегія: Казанжи М.Й., доктор психологічних наук, професор; Саннікова О.П., доктор психологічних наук, професор; Дідух М.Л., доктор психологічних наук, доцент; Водолазська О.О., кандидат психологічних наук, доцент; Бринза І.В., кандидат психологічних наук, доцент; Борисова О.О., кандидат юридичних наук, доцент; Василенко І.А., кандидат психологічних наук, доцент; Ульянова Т.Ю., кандидат психологічних наук, доцент; Черножук Ю.Г., кандидат психологічних наук, доцент; Оріщенко О.А., кандидат психологічних наук, доцент.

Збірник призначений для фахівців у галузі психології, наукових дослідників і практиків, викладачів закладів вищої освіти, педагогів і вихователів, докторантів, аспірантів та студентів. Рекомендації щодо впровадження результатів конференції полягають у підвищенні обізнаності науковців, викладачів і аспірантів щодо наслідків та перспектив становлення особистості у невизначеному світі та можливостей практичного використання досягнень загальної психології, психології особистості, історії психології тощо в сучасних умовах освіти та науки.

Матеріали опубліковано в авторській редакції. Відповідальність за достовірність викладеного матеріалу покладено на авторів статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

ISBN 978-617-7757-40-4

©Автори статей, 2025
© Університет Ушинського

2025

2. Ільїна Н.М. Психологія творчості та обдарованості: навчальний посібник. Видавництво Університетська книга, 2023. 234с.

3. Сова М.О., Деніжна С.О., Петухова І.О. Психологія творчості: навчальний посібник. Ірпінь: Державний податковий університет, 2022. 392с.

4. Черножук Ю.Г. Властивості особистості вчителів із різною креативністю. *Габітус*. 2024. Вип. 63. С. 128-132.

5. Черножук Ю.Г. Предметний інтелект старшокласників різної статі. *Габітус*. 2023. Вип. 47. С.84-88.

УДК 159.9

Черножук Ю.Г.,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної та диференціальної психології,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Новіцька К.,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої
освіти за спеціальністю 053 Психологія,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ЗВ'ЯЗОК СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ З КРЕАТИВНІСТЮ

Анотація. У статті досліджується взаємозв'язок між соціальним інтелектом та креативністю особистості, розглянуто теоретичні основи понять «соціальний інтелект» і «креативність», висвітлено підходи провідних дослідників до їхнього розуміння. У

межах емпіричного дослідження виявлено статистично значущі позитивні кореляційні зв'язки між окремими показниками соціального інтелекту та компонентами креативності. Результати підтверджують гіпотезу про взаємодоповнюваність цих психологічних характеристик і підкреслюють доцільність їх цілісного розвитку у фаховій підготовці.

Ключові слова: соціальний інтелект, креативність, кореляційний аналіз, комунікативна схильність, організаційна схильність, тест Торренса, тест Гілфорда

Abstract. The article explores the relationship between social intelligence and creativity of a person, examining the theoretical foundations of the concepts of "social intelligence" and "creativity" and highlighting the approaches of leading researchers to their interpretation. Within the framework of the empirical study, statistically significant positive correlations were found between specific indicators of social intelligence and components of creativity. The results support the hypothesis of the complementarity of these psychological characteristics and emphasize the importance of their integrated development in professional training.

Key words: social intelligence, creativity, correlation analysis, communicative tendency, organizational tendency, Torrance test, Guilford test.

Проблема взаємодії соціального інтелекту та креативності є доволі актуальною в сучасній психології,

Це пов'язано зі зростаючою потребою суспільства у фахівцях, здатних креативно взаємодіяти з людьми. Соціальний інтелект та креативність є взаємодоповнюючими властивостями особистості, які формують основу для успішного особистісного й професійного зростання.

Соціальний інтелект у психології визначається як здатність людини розуміти й управляти міжособистісними взаємодіями, а також адекватно орієнтуватися у соціальних ситуаціях. Сучасні дослідження розглядають соціальний інтелект як багатовимірне поняття, яке включає емпатію, емоційну регуляцію, соціальну чутливість і комунікативні навички [1].

Дослідження соціального інтелекту здійснювали Г.Гарднер, Дж.Гілфорд, А.О.Застело, Т.Лесіна, О.А.Ковальова, О.С.Козарик, Н.М.Лавриченко, Л.Люболкіна, О.С.Науменко, Р.Стернберг, Е.Торндайк, С.В.Харченко та ін.

Креативність визначається як здатність людини до генерації нових, оригінальних ідей та підходів до вирішення проблем. Частіше за все вона вивчається у контексті розумових здібностей, особистісного розвитку, інноваційної діяльності і т. ін. Найбільш коректним, на наш погляд, є її трактування як загальну здатність до творчості, притаманну кожній людині, яка потребує активного розвитку і стимулювання [3].

Серед дослідників креативності О.Є.Антонова, Г.П.Геранюшкіна, Н.М.Ільїна, В.В.Клименко, Дж.Куніоса, С.Д.Максименко, А.Маслоу, В.О.Моляко,

О.Л.Музика, В.А.Романець, Р.Стернберг та ін. Особливо важливими, на наш погляд, є дослідження креативності Дж.Гілфорда та П.Торренса.

Гілфорд пов'язував креативність із дивергентним мисленням, тобто здатністю генерувати різноманітні нестандартні ідеї для вирішення однієї проблеми. Він визначив ключові характеристики креативності, серед яких: здатність до постановки і вирішення задач, оригінальність, гнучкість, розробленість, продуктивність у створенні ідей та вміння аналізувати задачу з під різним кутом зору. Торренс виокремив чотири основні компоненти креативності: оригінальність, гнучкість, розробленість та швидкість мислення. У їхніх дослідженнях підкреслюється важливість стимулювання і розвитку цих характеристик для творчого потенціалу особистості [3].

У нашому дослідженні взяли участь студенти першого курсу спеціальності «Логопедія» Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» віком від 17 до 20 років. Загальна кількість респондентів склала 32 особи. Обробка одержаних даних здійснювалася за допомогою комп'ютерної програми SPSS 30.0 для Windows.

Для дослідження креативності було використано тести П.Торренса та Н.Вишнякової, соціального інтелекту – тест Дж. Гілфорда та М. Саліван, а також методику КОС [2]. Це надало можливість здійснити кількісний (кореляційний) аналіз взаємозв'язків між показниками соціального інтелекту та креативності.

У табл. 1 надано дані про значущі кореляційні зв'язки між показниками соціального інтелекту та креативності.

Таблиця 1.

Значущі коефіцієнти кореляції між показниками креативності і соціального інтелекту

Показники	Соціальний інтелект		
Креативність	СІ.Гіл	Кком	Корг
О			357*
Д	383*		
У		449**	424*
І			512**
М		397*	460**
Е	410*		
Г	355*	595**	570**
П	398*	415*	
Ориг	476**		
Розр			643**
Гнуч			355*
Швид		525**	527**

Примітка: 1) N=32; 2) нулі й коми опущені; 3) позначення: * – рівень значущості $p \leq 0,05$; ** – рівень значущості $p \leq 0,01$; 4) умовні позначення: О – показник оригінальності за методикою Н.Вишнякової, Д – показник допитливості, У – показник уяви, І – показник інтуїції, М – показник творчого мислення, Е – показник емоційності, Г – показник почуття гумору, П – показник творчого відношення до професії, Ориг – показник оригінальності за методикою П.Торренса, Розр – показник розробленості, Гнуч – показник гнучкості,

Швид – показник швидкості; СІ.Гіл – оцінка соціального інтелекту за тестом Гілфорда-Саліван, Кком – коефіцієнт комунікативної схильності, Корг – коефіцієнт організаторської схильності.

Аналізуючи табл. 1, слід відзначити велику кількість значимих додатних зв'язків між показниками креативності і соціального інтелекту. Зокрема, показник креативності О (оригінальність) демонструє статистично значущий зв'язок з таким показником соціального інтелекту, як Корг (організаторські схильності). Допитливість (Д) має додатний зв'язок з оцінкою соціального інтелекту за тестом Гілфорда-Саліван (СІ.Гіл). Уява (У) демонструє додатні кореляції з показниками соціального інтелекту: Кком (комунікативні схильності) та Корг (організаторські схильності). Інтуїція (І) має додатний кореляційний зв'язок з Корг (організаторські схильності). Показник творчого мислення (М) демонструє додатні кореляційні зв'язки з показниками соціального інтелекту: Кком (комунікативні схильності) та Корг (організаторські схильності). Емоційність (Е) має позитивний кореляційний зв'язок з оцінкою соціального інтелекту за тестом Гілфорда-Саліван (СІ.Гіл).

Показник почуття гумору (Г) має додатні кореляційні зв'язки з показниками соціального інтелекту СІ.Гіл (оцінка соціального інтелекту за тестом Гілфорда-Саліван). Кком (комунікативні схильності) та Корг (організаторські схильності). Показник творчого відношення до професії (П) на статистично значущому

рівні додатним чином пов'язаний з СІ.Гіл (оцінка соціального інтелекту за тестом Гілфорда-Саліван) та Кком (комунікативні схильності). Показник креативності, а саме (Ориг) оригінальності за методикою П.Торренса має додатні кореляційні зв'язки з (СІ.Гіл) оцінка соціального інтелекту за тестом Гілфорда-Саліван. Розробленість (Р) демонструє додатний кореляції з показником соціального інтелекту: Корг – (організаторські схильності). Гнучкість (Гнуч) має додатний взаємозв'язок з (Корг) організаторські схильності. Швидкість (Швид) демонструє значущі додатні кореляційні зв'язки з показниками: Кком (комунікативні схильності) та Корг (організаторські схильності).

Підсумовуючи результати проведеного дослідження можна зробити наступні висновки: емпірично доведено наявність додатних кореляційних зв'язків на 1% та 5% рівні між показниками соціального інтелекту та креативності, що підтверджує результати досліджень, які описані у психологічній літературі. Отримані результати можуть бути корисними для практичного використання в освітній, управлінській чи психологічній практиці.

Література:

1. Бабчук О.Г. Селіванова М.А. Соціальний інтелект осіб з різним рівнем комунікативної креативності. *Перспективи та інновації науки*. Серія Психологія. 2021. №4(4). С.306-317.

2. Лемак М.В., Петрище В.Ю. Психологу для роботи. Діагностичні методики: збірник. Вид. 2-ге, виправл. Ужгород: Вид-во Олександра Гаркуші, 2012. 616 с.

3. Черножук Ю.Г. Властивості особистості вчителів із різною креативністю. *Габітус*. 2024. Вип. 63. С.128-132.

ОСОБИСТІСТЬ У ПРОСТОРІ ПРОФЕСІЙНОГО ЖИТТЯ

УДК 159.9

Бедан В.Б.,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної та диференціальної психології
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

Косинська Н.О.,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої
освіти за спеціальністю 053 Психологія,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ОСОБИСТІСНІ РЕСУРСИ ПСИХОЛОГА, ЗНАЧУЩІ У РОБОТІ З ВІЙСЬКОВИМИ

Анотація. Україна вже тривалий час живе у реаліях повномасштабної війни, що вимагає колосальних зусиль на всіх рівнях захисту держави, включно з психологічним супроводом військових. Психологи, які надають допомогу

Філонова К.С. Співвідношення показників схильності до саморуйнування з факторами особистості.....	310
Черножук Ю.Г., Сидоркіна Н.С. Зв'язок самоефективності та інтелекту особистості.....	321
Шварц А.І. Психологічна проникливість і емоційний інтелект.....	328
Якубовська Н.М. Копінг-стратегії осіб з різною схильністю до пасіонарності.....	337

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Корнійчук А.М. Життестійкість дорослих членів сім'ї як чинник формування позитивних взаємин з дітьми.....	346
Лещенко І.А. Емоційне вигорання батьків, які виховують дітей з цукровим діабетом і типу.....	355
Максименко Ю., Баран О. Психоемоційний стан осіб, які переживають кризу середнього віку.....	363
Масименко Ю.Б., Дойсан-Коровьонкова Н.В. Вплив особистісних факторів на схильність до маніпулятивної поведінки студентів.....	371
Масименко Ю.Б., Долженков О.О. Взаємозв'язок навчальної мотивації, копінг-стратегій та рівня емоційного вигорання у здобувачів.....	382
Максименко Ю.Б., Євсєєв М.О. Індивідуальні психологічні особливості проявів альтруїзму у підлітків.....	392
Санніков О.І., Юрчак А.О. Спонтанність як структурна складова рішимості особистості	402
Сапожнікова І.А. Агресивність підлітків різної статі: диференційний аналіз.....	413
Тарасенко А.М. Психологічні кореляти соціального інтелекту: емоційна стабільність, емпатія, відкритість і соціальний самоконтроль.....	422
Ткаченко О. Характеристика актуального стану сформованості комунікативного компоненту готовності педагогів до інклюзивного навчання дітей з ООП.....	431
Черножук Ю.Г., Міщенко Г. Співвідношення параметрів креативності підлітків різної статі.....	439
Черножук Ю., Новіцька К. Зв'язок соціального інтелекту з креативністю.....	448